

Schuilplaats van hoop bij de moedige familie Littel

Tijdens de Tweede Wereldoorlog namen mijnwerker Bas (Bastiaan) Littel en zijn vrouw Bertha Littel-Tholen uit Brunssum een onvoorstelbaar moedige beslissing. Ze besloten in hun kleine mijnwerkerswoning aan de Klingstraat 20 (de huidige Ridder Bexstraat 20) een schuilplaats te bieden aan Joodse families die op de vlucht waren voor het naziregime. Die keuze van Bas en Bertha bracht ook henzelf en hun dochters Trautje en Sien in gevaar.

De eerste onderduikers

Een Rotterdams nichtje van Bas werkte destijds als dienstmeisje bij de Joodse Eduard en Rachel Wolff-Cohen in Den Haag. Zij bracht Eduard Wolff in contact met haar neef Bas Littel in het Zuid-Limburgse Brunssum. Toen de deportatiedreiging voor Joden toenam, besloten Bas en Bertha dat het echtpaar Wolff mocht onderduiken in hun huis. Dochter Rebecca Wolff was toen al gedeporteerd en vermoord. De andere dochters Sophia, Judith en Henriëtte Wolff verbleven op diverse andere onderduikadressen.

Overdag verbleven Eduard en Rachel Wolff in de keurige voorkamer van de Littels in Brunssum. Eten deden ze in de eetkamer samen met de familie Littel, die zelf in de keuken leefde. Bas ontving vanwege zijn zware werk in de Staatsmijn extra rantsoenen. Die gaf hij aan de onderduikers. Op zondagen fietste Bas naar familie, die boerderijen hadden in Baexem en Pey om vlees en groenten te halen, zodat er genoeg te eten was voor iedereen.

Gevaar van verraad

De situatie werd nog gevaarlijker toen de familie Wolff in 1942 werd verraden. Een briefkaart voor de politie over de aankondiging van een huiszoeking bij de Littels werd door de postbode zogenaamd per ongeluk bij de Littels bezorgd. 's Avonds kwam de postbode de briefkaart ophalen, maar dankzij deze slimme 'fout' van de postbode kreeg Bas de kans om Eduard en Rachel Wolff tijdig naar een onderduikadres in Heerlen te brengen. De Wolffs zouden daarna nog diverse keren vluchten naar schuiladressen in Heerlen en Hoensbroek, maar ze keerden telkens terug naar het vertrouwde huis van de Littels. Toen dochter Henriëtte Wolff wegliep van een plek waar haar diensten werden misbruikt, mocht ze bij de Littels een nacht op de divan slapen. De volgende dag bracht Bas haar naar een ander onderduikadres. Dit soort hulp was kenmerkend voor de familie Littel: altijd bereid om oplossingen te vinden, altijd zorgzaam. Regelmatig bracht Bas op zijn fiets koffers van het ene onderduikadres naar het andere, vastberaden om te helpen waar hij kon. Het laat zien hoe gewone mensen in buitengewone tijden buitengewone daden kunnen verrichten. De Littels boden niet alleen een schuilplaats, maar ook warmte en troost en regelmatig ook een gulle lach in die angstige tijden.

Nog meer onderduikers

Vanaf juli 1942 bood het gezin Littel óók nog onderdak aan het Joodse echtpaar Isaac en Frouwtje Huisman-Lezer. Hun zoons Henry en Alfred Huisman zaten elders ondergedoken maar ook Henry vond soms tijdelijk een schuilplek bij de Littels. In de zomermaanden organiseerden de Littels ontmoetingen op de Brunssummerheide, waar de verschillende Joodse families samenkwamen. Het was een kort moment van samenzijn, een kans om even te ontsnappen aan de realiteit van de onderduik. Bas en Bertha brachten dan altijd iets lekkers mee. Eén keer nam Bas een gerookte paling mee om de onderduikers te verrassen met deze delicatess. Maar toen hij de paling uit zijn binnenzak toverde zag hij geen blijde gezichten. Paling is namelijk niet koosjer en mag door Joden niet gegeten worden. Eduard Wolff had opeens maagklachten, waardoor hij op een nette wijze het mooie aanbod kon weigeren. Deze familiebijeenkomsten waren voor de onderduikers vooral een lichtpuntje in die donkere tijd.

Leven in angst en isolatie

De families Littel, Wolff en Huisman leefden voortdurend in spanning en angst. Ze durfden nauwelijks buiten te komen. Bang dat een verkeerd woord of verkeerde beweging hun leven in gevaar zou brengen. De situatie eiste ook offers van de dochters Trautje en Sien Littel. Ze hadden geen vriendinnetjes en moesten zwijgen over de Joodse gasten in huis. Ze werden naar school gebracht en opgehaald en mochten niet buiten spelen. Ze werden door de buitenwereld betiteld als arrogant, terwijl ze in werkelijkheid gevangen waren in de situatie van die tijd.

Gelukkig was er ook saamhorigheid. Zo informeerde de kruideniersvrouw mevrouw Goossens van de overkant van de straat Bertha geregeld als zij in haar winkel de burens hoorde roddelen over de Littels. Ook smoorde ze geruchten in de kiem, door te vertellen dat broers, zussen of andere familie op bezoek of vakantie waren bij de Littels.

In september 1944, tijdens de bevrijding van Zuid-Limburg, boden de Littels onderdak aan het Joodse echtpaar Huisman. De Wolffs zaten toen ondergedoken op een adres in Schweiberg in de buurt van Mechelen. Na de oorlog keerden ze terug naar Den Haag. Henry Huisman en Henriëtte Wolff, die elkaar tijdens de heisessies met de Littels hadden leren kennen, trouwden na de oorlog. Hun verhaal is een bewijs van de kracht van menselijke verbinding, zelfs in de moeilijkste tijden.

Vriendschap voor het leven

In die spannende oorlogsjaren ontstond een diepe vriendschap tussen de families Littel, Wolff en Huisman. De hechte band bleef ook de rest van hun leven bestaan. De Littels deelden niet alleen hun huis, maar ook hun hoop en steun in een tijd van wanhoop. Dit maakte een onuitwisbare indruk op de families die zij hielpen.

Het verhaal van de familie Littel is een inspirerend voorbeeld van moed en solidariteit in een tijd waarin angst en vervolging de boventoon voerden. Hun kleine huis was een schuilplaats, hun daden een teken van hoop. De blijvende vriendschap tussen de families Littel, Wolff en Huisman illustreert de impact van hun moedige keuzes. Na de oorlog zorgden Henry Huisman, Henriëtte Huisman-Wolff en Sofia Wolff ervoor dat Bas en Bertha een extra pensioen kregen van de Stichting 1940-1945, een gebaar uit dankbaarheid. In 1981 ontving Bas Littel het Herdenkingsverzetskruis, een onderscheiding voor zijn daden tijdens de oorlog. En in 1986 kregen Bas en Bertha de Yad Vashem-onderscheiding; een eerbetoon van de Israëlische regering aan niet-Joodse mensen die hun leven riskeerden om Joden te redden. In 1987 werd bij het oorlogsmonument Yad Vashem in Jeruzalem een boom geplant ter nagedachtenis aan Bas en Bertha Littel.

Kiezen voor het goede

Dit verhaal van de familie Littel laat zien dat zelfs een eenvoudig mijnwerkersgezin een enorme impact kan hebben in tijden van crisis. De keuzes van Bas en Bertha Littel hadden desastreuze gevolgen kunnen hebben. Toch lieten ze zich daardoor niet afschrikken en bleven ze hun huis openen voor ontheemden. Hun moed en medeleven, evenals die van de postbode en kruideniersvrouw van de overkant, herinneren ons eraan dat zelfs in de moeilijkste tijden de keuze voor het goede een verschil kan maken.